

# הבניני ואלמדה

אוצרות דעת, נטפי חיוזוק ופרקי הדרכה מלוקטים מאוצר שיעוריו של הגה"ח רבי שמעון שפיצער שליט"א

## האט!

פעל רק בישוב הדעת!

### רק בישוב הדעת

כעין זה יש ושואלים את האדם: 'אמור נא! החפץ אתה בשידוך זה אם לא? רצוני רק לדעת. אמור לי! אם אינך רוצה, אפנה למישהו אחר...' הלה משיב: 'אינני יודע עדיין, אחשוב על כך...' אני זקוק לכך לישוב הדעת כדי לדעת אם אני מקבל את ההחלטה הנכונה. אך השואלים יתרגזו בדרך כלל על תשובה כזו, הם רוצים לדעת כבר ולהמשיך הלאה...

כך בכל דבר וענין, על האדם להחליט בנפשו, שלא יעשה שום צעד עד שלא יהיה ברור לו שיש לו את הישוב הדעת לכך. אינני יכול לענות לך, אינני יכול לומר לך מה אעשה, כי תחילה אני זקוק לישוב הדעת. כשארגיש שהידיעה שהקב"ה מנהל את ענייני בהשגחה מדוקדקת שורה אצלי על נכונה, רק אז אוכל להחליט מה לעשות כי בוודאי אזכה להארה שמימית!

### אסון ההשתדלות בלי ישוב הדעת

כעת נבוא לחשוב נוסף המשלים את הענין: אם יעשה האדם השתדלות מבלי להתיישב קודם לכן בדעתו, בדרך כלל תהיה הרגשתו בלבו שהוא עצמו יכול לפתור את הענין, ושבכוחות פעולתו יוכל להביא תוצאות. כי כשהאדם אינו מתיישב בדעתו קודם לכן, הוא פועל על-פי ההרגשה הראשונה שלו - 'הוא עומד לי בדרכי - אסלקנו הצידה', וממילא אינו זוכר שהוא אינו יכול להושיע את עצמו, ורק הקב"ה יכול להושיעו. ובזה אנו שבים לראשית הקדמתו של רבינו בעל חובת הלבבות, שאם האדם בוטח בדבר אחר חוץ

### ברכת ה'

כשהאדם בוער כאש להגיע למבוקשו, הוא עושה מעשים פזיזים ומפסיד לעצמו. וכבר יש לך מי שיהיה מוכן לנסוע מביתו יומיים ושלושה ולהוזיל מכיסו כמה אלפי דולרים, העיקר שהדברים יבואו אל פתרונו. אמנם כן, לפעמים מוטל על האדם לנקוט בצעדים אלו, אך ברוב המקרים זה נובע אצל האדם ממה שלא נתן למחשבה שהקב"ה מנהל את ענייניו ושהוא עושה הכל בהשגחה פרטית להתיישב בדעתו, אלא מיד התחיל לפעול, ובגלל כך לא הצליח לעשות את הדבר הנכון, משום שלא נפתח לו חלון לברכת ה', ואילו היה נתון למחשבה זו להתיישב בדעתו, היתה שורה בו ברכת ה', ולא היה נזקק לכל זה, כי היה יודע מיד מהו הדבר הנכון בעבורו לעשות!

הנה דוגמא: ראובן פונה לשמעון ושואל: 'אתה יכול כבר לפרוע לי את חובי שאתה חייב לי?' שמעון משיב: 'אינני יכול, כי אין לי עדיין את הסכום'. ראובן שואל: 'מתי נראה לך שתשיג את הסכום?' שמעון משיב: 'אינני בטוח, אך יכול להיות שבסוף השבוע מישהו יביא לי את כל הסכום, וגם אם לא - אעשה השתדלות מיד בתחילת השבוע הבא, להביא לך את מלוא הסכום'.

שיחה נפוצה היא שאפשר לשמוע אותה בכל בית מדרש מדי יום ביומו. ראוי היה יותר שילמד האדם להשיב: 'אינני יכול לענות לך מתי אפרע לך את החוב, כי אין לי עדיין את הדעת, ואינני יודע עדיין כדת מה לעשות כדי להשיג את הסכום...'

עוסקים אנו בענייני ההשתדלות, הבה נתבונן בנקודה נוספת. הרי אפילו אם נאמר שמוטל האדם לקום ולעשות מעשה, זהו רק אם יתן לידיעה שהקב"ה עשה לו כזאת בהשגחה מדוקדקת לקנות שביטה במוחו ולבו, רק כך יהיה לו ההשקפה הנכונה לדעת מהו הדבר הנכון לעשות. הן פעמים הרבה צריך לקום ולעשות מעשה, אבל איך יידע האדם מהו אותו מעשה שהוא צריך לקום ולעשות? הלא רק הקב"ה יכול להאיר לו לאדם וליתן לו את הידיעה הנכונה, וכמו שמברכים 'ברוך אתה ה' חונן הדעת'...

### למי לפנות?

הלא דבר מצוי הוא שהאדם זקוק לאיזו טובה והוא חוכך בדעתו מי יוכל לעשות לי טובה זו? הוא פונה אל פלוני ואל אלמוני, ורק כשמגיע אל האדם העשירי, הוא אומר לעצמו כמתפלא: 'למה לא חשבתי עליו מתחילה?' הלא הוא האדם הנכון ביותר! ובכן, השאלה במקומה עומדת: הקב"ה היה יכול להפגיש אותך עם פלוני מתחילה, מדוע הוצרכת להתגלגל מאדם לאדם?

ויותר גרוע הוא, כאשר האדם נאלץ לשלם דמים יקרים לאלה שפנה אליהם ראשונים, וכעת נודע לו שהכסף ששילם להם היה מיותר, כי זה העשירי עושה לו את הטובה חנם אין כסף. בדרך כלל יאמר אז לעצמו: 'שיהיה לכפרה!', קא סבור הוא שכן היה מוכרח להיות. ולמען האמת לא היה הדבר מוכרח להיות כן, אלא שהוא התנהג בפזיזות. כשראה שהדבר אינו הולך לו כפי שרוצה כאן ועכשיו, אמר: 'וכי אכפת לי לשלם? אשלם לכם כמה שתבקשו, העיקר שבסופו של דבר אמצא עצה למבוקשי'!

## התבוננות

הנה זה מקרוב סיפר לי יהודי שהוא מעורב בסכסוך כספי ושביקש לוותר. אנשים יראי שמים אמנם אמרו לו שבמקרה כגון שלו אינו צריך לוותר, אך הוא התעקש ואמר: 'רצוני לוותר...'

ובכן, עלינו להבין שגם צעד כזה, אם אינו נעשה בישוב הדעת הנכון, יתכן שיהיה מבוסס על הסתמכותו של האדם על כוחותיו העצמיים. והרי הוא כאומר: 'כמה צריך לשלם כדי לצאת מן הסכך? אלף דולר? אשלם אלף דולר ואצא מהסכך!' פעם הוא באופן של נתינת אלף דולר, ופעם הוא באופן של ויתור על אלף דולר. הוא אומר: 'אני משופע ברוך ה' בממון, אוותר על אלף דולר והנושא יבוא על סיומו'. לא, אי-אפשר לגמור שום נושא.

הגע עצמך! למה בכלל נקלעת לנושא זה? הלא נקלעת אליו מפני שרצו מן השמים שתיזכר בהקב"ה, ואם כן אפילו כשאתה עושה את הדבר הנכון, אין זה מכריח שתקיים את התכלית ותיזכר מהקב"ה. אין לך שום דרך להשתמש מן השלב הראשון, והוא לומר לעצמך: 'הקב"ה מדבר עמי עכשיו, הבה נקשיב לו ואחר-כך נראה מהו הדבר הנכון לעשות!'

# לנפוש בצורה הנכונה!

העמדת ענין הנפש בתקופת הקיץ על תלו – פרק ב'

הרחבנו בגליון האחרון בענין העמדת ענין הנפש בימי הקיץ על תלו, כאשר ציינו שהרי רבים נוהגים בתקופה זו, תקופת הקיץ, לנסוע אל ההרים כדי לתת מרגוע לגוף ולנפש. ובכן, עלינו ללמוד ולפתור פשרו של מנהג זה על-פי התורה, שהרי ידוע שגדולים וצדיקים, הן בדורות שלפנינו והן בדורנו זה, נהגו במנהג זה, ומאידך ידוע שיתכן שתהיה לו לאדם ירידה על-ידי נסיעה כזו, והרי זה מהדברים שנאמר עליהם צדיקים ילכו בם ורשעים יכשלו בם, אך כשנבין יותר טוב את פשרו, נוכל לנצל באופן הראוי.

והסברנו את ענין הערב הטוב והמועיל הנוגע לנפש רוח ונשמה, והארכנו בענין, והבאנו את הכלל הראשון בענין הנפש. הבה נפנה לשתי כללים נוספים, וכפי שיספיק הנייר ומגבלותיו.

## כוונה נכונה

הנה עוד תנאי יש בסידור הנפש: לעשותו בכוונה הנכונה! צדיקים היו מנצלים תקופה זו להלחין את הניגונים לימי הרצון הממששים ובאים. הם היו עוזבים את כל טרדותיהם של אנשי שלומם התלויים בהם, ויוצאים לנאות דשא, ושם היו זוכים להשראה נפלאה של קרבת אלוקים והשתוקקות לימי הרצון, וכך יצאו להם ניגוני הקודש. נפשם ניגנה להשי"ת, וניגונים אלו היו כלים לעורר בתשובה אותם ואת קהל עדתם.

כשהאדם נמצא בסדר יומו הרגיל, אינו מכיר את כליו, אינו יודע לאן הוא יכול להגיע. אין לו חשבון נפש אמיתי, שהרי הוא רץ ורץ בלי הפוגה. וכשאתה נותן לו מעט מנוחת הנפש, הוא מקבל השראה. אז הוא יכול ללמוד לפנות בוקר, הוא יכול להאריך בתפילתו, כי אינו צריך למהר. הוא יכול להתבונן בנפלאות הבריאה ולומר 'מה רבו מעשיך ה'". ואם בדרך כלל עוסקים יותר בהלכה ובגמרא, עכשיו הוא יכול לעסוק יותר באגדות הש"ס ובסיפורי צדיקים. כך ראו אצל צדיקים.

הכלל הוא שהאדם צריך לדעת מה הוא מחפש. אני מחפש שלא להיות דך ונכלם. ואם יש משהו שעוצר בעד נפשי מלהתקדם הלאה, אעמוד עליו ואתקן את נפשי. כשהאדם מתקן את נפשו ונעשה בשמחה ומכיר את כוחותיו ומכיר את הרבנו של עולם ומהו בנו של הרבנו של עולם, הוא אוגר כוחות שנשארים בו עד השנה הבאה. אם האדם סתם מפטם את עצמו באוכל, מה הוא מרוויח מזה? הרי שבועיים ימים יקח לו עד שיתאושש. איננו מדברים כבר על עבירות כגון שמירת עינים, אלא על עצם ההתגשמות...

## לתקוני שדרתיך

עוד כלל גדול יש בזה. הגוף אוהב להרגיש טוב, הנפש אוהבת לראות טוב ולשמוע טוב, והנשמה אוהבת מה שטוב באמת. ומעתה אם יעשה האדם איזה דבר שהגוף אוהב אך הנשמה יודעת שאינו טוב, כגון אם ילך למקום מפוקפק, בטענה שכולם הולכים לשם ושהיום בין הזמנים וצריך להשתחרר מעט, לא זו בלבד שלא יתן כלום לנשמתו, אלא אף ירוצץ את נפשו!

כך הקב"ה סידר את הבריאה. הנשמה יודעת שדבר זה אינו טוב, הנפש אינה אוהבת אותו. ומי שרוצה לרמות עצמו שזה בסדר, לוקח את נפשו ונועל אותה. הוא מכניס את עצמו במין שקר כשהוא אומר לעצמו 'זה בסדר', בשעה שהוא עצמו יודע שאינו בסדר. הוא רוצה להיות טוב, אבל הוא יודע שהוא נכשל. אין הוא עומד על דרך טובה. אין הוא נותן מנוח לנפשו. הוא יגיע לאלול ולא יידע כלל היכן הוא נמצא בעולם...

אכן כשהקב"ה עוזר לו לאדם ויש לו משפחה עם ילדים, הוא יכול לעשות עצמו 'נותן' על ידי כך שיחשוב בכל עת מה טוב

## מקומה של הנפש!

בהיותנו עוסקים (בשבועיים האחרונים) בענין הערב הטוב והמועיל לנפש רוח ונשמה, ניגע בדוגמא הממוחשית ענין זה.

זהו מה שהביא בעל התולדות בשם הבעש"ט הק' זי"ע, שכדי שהנשמה תשמח, היא צריכה שהגוף יקבל את שלו, והמשיל את משלו לבן מלך שנשבה ורצה לשמוח כי נודע לו שאביו פועל לפדותו, אך בהיותו אסור יחד עם איכרים שפלים, חשש שלא יבינו לשמחתו. מה עשה? השקה אותם ביון שרף והתחילו כולם לרקוד אתו. הם שמחו עם היי"ש והוא שמח עם אביו המלך. כמו כן בשבת קודש נותנים לגוף לאכול ולשתות כדי שישמח, וכשישמח תוכל אף הנשמה לשמוח עם המלך!

אכן אם אין מתבוננים להבין דבר זה, קשה מאוד להבין, כי האדם האומר: 'נשמתי רוצה לשמוח בנשמת כל חי ולרקוד עם הרבנו של עולם', ולכן מה הוא עושה? הוא מלעיס את גופו בכל מיני מאכל ואילו מצב הנשמה נעשה גרוע מכפי שהיה. קודם הסעודה היה במצב רוחני. הוא התפלל בהתלהבות, ושר ויכול... ביום השבת שבת קודש שישו ושמוח... ועכשיו לאחר סעודת, או שהוא נרדם לגמרי, ואפילו אינו נרדם, הוא נתגשם ואין עם מי לדבר, ובכן, מה פירוש דברי הבעש"ט? הן אם יאכל האדם קודם התפילה, לא יוכל להתפלל. ולהיפך, אם ילמד שעתיים קודם התפילה, ורק ישתה קפה כדי שיהיה בכוחותיו, אז יוכל להתפלל.

## הנפש היא הממוצעת

ומהי התשובה? התשובה היא שהגוף הוא דבר מפחיד מאוד, החלק שמגשש את הגוף ומושכו כלפי מטה, אינו יכול להיות כלי לנפש ואח"כ לנשמה. ואם יפטם האדם את עצמו ב'גאלע' ובשאר המאכלים, לא יתקרב על ידי כן להשי"ת להרגיש קרבת אלוקים. אמנם יש מנהג לאכול מכל אותם מאכלים, אבל אם יפטם את עצמו וילך שולל אחר אותו חלק שבגוף שמושכו כלפי מטה, יתרחק מזה' במקום להתקרב. אכן הכוונה היא שכאשר האדם רעב ואין לו כח שתהיה לו נפש, אזי אינו יכול להכניס נפש, וכיון שאינו יכול להכניס נפש, אינו יכול להכניס נשמה. האדם צריך להיות מיושב ובשמחה ובמצב נפלא כדי שיוכל להכניס נפש ואח"כ נשמה.

ואמנם חשוב מאוד להבין שהנפש ממוצעת בין הגוף והנשמה, הגוף מביא נפש והנפש מביאה נשמה, והגם שהבעש"ט לא דיבר על כך בפירוש, מצינו זאת בפירוש בדברי רבינו בחיי שיובא להלן. אך תחילה נבאר: פעמים הרבה סעודת השבת נראית כפי שנראית לגרועותא מפני שאין לו לאדם עם מי לשיר ולומר פרפרת על הפרשה ודיבורים מהצדיקים אשר הללו יכולים להביא נפש אשר מביאה נשמה, וזאת משום שלגוף קשה להביא נשמה באופן ישיר, אלא תחילה הוא צריך להביא נפש, וכשיש נפש, אז באה הנשמה. ולכן צריך האדם לשבת עם עוד נפשות מישראל. אם זכה ונתקיים בו בנין כשתלי זתים, מה טוב, ואם לאו – ילך לבית הכנסת לשיר. לך לבית הכנסת, תשיר ביחד עם אחיך מישראל, ספר סיפורים, שמע סיפורים, תן דברים טובים לנפשך. אכן הסיפור הוא דבר טוב לנפש חוץ ממה שהוא טוב לנשמה. כשתכניס את סעודת השבת לנפש, תוכל אח"כ לומר על ידי הנפש שיר השירים. מהגוף לשיר השירים הדרך ארוכה מדי...

## יתעוררו כוחות הנפש

הנה רבינו בחיי (פרשת תולדות) על הפסוק "ועשה לי מטעמים וגו' בעבור תברכך נפשי", כתב כך: "אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחושי הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת, כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש, ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש!" אכן כן, האדם צריך ליתן לגופו את שלו. הוא מיושב. אין הוא רעב. אין הוא מתענה. הוא שותה איזה משקה חם. עכשיו, משהתחזקו כוחות גופו, יתעוררו כוחות נפשו ותהיה נפשו שמחה ומתענגת!

וממשיך רבינו בחיי: "והוא שאמרו רז"ל: (שבת ל, א) "אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, שנאמר: (מזכ"ג טו) "והיה כנגן המנגן ותהי עלי יד ה'". ומטעם הזה יזכיר הנפש בכל פעם ופעם עם הברכה, ואמר: בעבור תברכך נפשי, בעבור תברכני נפשי, למען תברכך נפשי!"

אע"פ שבדודאי יש בכל זה הבנות יותר עמוקות, עלינו ללמוד אותו בהנהגה הפשוטה ביותר, והדבר נוגע ביותר לנשמת ישראל אשר צריכות ליתן נפש לילדים הצעירים. בלי נפש אי אפשר ליתן נשמה. מי שנפשו רצוצה, לא יתכן שתהיה לו נשמה. ועל זה בוכים אלפי אלפים מבני ישראל החרדים שאין להם נפש, כי לכן אין להם נשמה. נפשם נשברה בגלל סיבה כלשהי ומאז היא סגורה ומסוגרת. אכן הקב"ה מסייע להם לתקן את נפשם. אבל כך הוא סדר הדברים, גוף נפש ונשמה. אם אין לנשמת ישראל כוחות הגוף, אין להם כוחות הנפש ליתן לילדיהם. פשוט מאוד. היא לא ישנה בלילה כי טיפלה בתינוק ואח"כ היא רצה לעבודה. הן לא אשמות, כי אין האדם יכול שיהיה לו כוחות הנפש אם אין לו כוחות הגוף. לתת לילדים נפש הוא החינוך המועיל ביותר, כי על ידי כן עושים אותם כלים ראויים. בודאי צריך להחזיר בהם תורה, אבל כשיש לו לאדם נפש בריאה – הוא מאושר, הוא מיושב, נפשו בריאה – יש לו את הכלי הטוב ביותר לתורה ותפילה. אכן אין הדבר קל שתהיה לאדם נפש בריאה. צריך הרבה סייעתא דשמיא לזה, צריך לבקש ולהתחנן על זה. הן זהו שאמרו "הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם", כי האדם צריך לנפש כדי שיוכל לקבל את התורה!

שהוא נושך את שפתיו בכל כוחו, הוא מהרהר לעצמו: 'יש גבול! הגיע הזמן לעצור אותו!' וכך הוא מחזיר לו בלי ישוב הדעת מנה אחת אפיים: 'אני הוא זה שצריך לתקן את מעשיי?!' טול אתה קורה מבין עיניך! וכך הוא בא לכלל כעס והמקום נהפך לשדה קרב!

כך הוא בין אדם לחבירו וכך הוא בין איש לאשתו, תמיד מתחילים בעיות כאשר הצד האחד מחליט שהדבר הנכון הוא לפרוק על השני את כל מה שיש לו עליו בלבד, ותמיד הוא נובע מכך שהוא בוטח בהשתדלותו, ושוכח לעצור ולהתבונן מי אמר לו לפלוגי קלל. האמת שעצם זה שהוא סבור שעל-ידי רגזנותו ישיג את מבוקשו, אך תפשות היא, וכבר אמרו חז"ל (קידושין מט, א) "רגז לא עלתה בידו אלא רגזנותא", אבל כך הוא סבור - 'אכה על השולחן בכל הכוח, ארים את קולי, כדי שפלוני ילמד פעם אחת ולתמיד!'

לא, דברים אלו אינם מועילים, והם נובעים מחסרון בישוב הדעת - הקב"ה רצה שאעבור מצב זה, **הקב"ה רצה שאשמע 'עקיצה' זו. קבל את מה שהקב"ה זימן לך.** אל תרוץ מיד אל הסגולה שבדבר, **תחילה לכל זכור שהכל בהשגחה פרטית ושלא תועיל כלום במה שתחזיר לו כרעתו, כי אינך יכול לעזור לעצמך... כשיהיה לך ישוב הדעת כזה, לא תצטרך להגיב על כל דבר!**

### קבלת החלטה במשא ומתן

וכל זה נכון גם לענין החלטה כספית שהאדם צריך לקבל בענין עסקי. אין לו עכשיו מקום לכעס ואף לא להשתדלות, הוא צריך רק לקבל החלטה פשוטה הן או לאו. הצד השני, הקונה או המוכר, מחכה להחלטתו, אך הוא אינו יודע מהי ההחלטה הנכונה, אם כי עומד הוא ומתפלל להקב"ה שיתן בלבו לקבל את ההחלטה הנכונה, צריך הוא לזכור שיש עוד חלק בדבר, וכה יאמר בלבו: 'הלא הקב"ה הכניס אותי בספק זה, ובוודאי נמצא הוא עמדי, כמו שנאמר "עמו אנכי בצרה", ומחכה אני שיאיר לי הדרך'. יום אחד כשתהיה תפילת שחרית שלו כדבעי עם הכנה ומקומו, יתכן שירגיש לאחר התפילה שהקב"ה האיר לו להבין מהי ההחלטה הנכונה שעליו לקבל!

**הלא הקב"ה נתן לך תפקיד לעסוק בישובו של עולם, וכשאתה עוסק בדרך של משא ומתן, אין מועיין צריכים להיות נתונים אם תוכל להשיא את צאצאריך אם לא תוכל, אלא אם אתה עוסק בישובו של עולם, או שמא אתה הולך ומסתבך ומחריב את חייך, הכל מפני שאתה רוצה להרבות את הונך. ואכן אם יהיה לך הישוב הדעת הנכון ותזכור שתפקידך לעסוק בישובו של עולם ולא למשוך כסף מכל הבא ליד, תזכה לאור גדול ולמנוחת הנפש, ואז תוכל לקבל את ההחלטות הנכונות.**

כללו של דבר, שכל אופני ההשתדלות אפשריות אך ורק אחרי שהאדם מתבונן ומתפלל ומתיישב בדעתו, אז הוא זוכה לברכה והצלחה עצומה!

**מהקב"ה, הרי זה מונע את הצלחתו,** כי הוא מאבד בכך את השפע הבא לו מלמעלה, ולמדנו שבכלל זה הוא **בוטח בהשתדלותו, ואפילו היא השתדלות המותרת.** כשהאדם בוטח בפעולות שהוא עושה, שאלו יביאו לו את ישועתו, זה כשלעצמו סיבה מספקת שלא ישיג את ישועתו, כי הוא סומך על עצמו - 'אעשה, אחפש, אדבר, אשלם, ואם אשלם ואעשה כך וכך הכל יבוא על מקומו בשלום'.

הוא צריך לומר לעצמו: 'לא, אינני יכול לעשות מאומה!'

### תכלית הקושי

עלינו להבין עד היכן הדברים אמורים: הנה זה מקרוב סיפר לי יהודי שהוא מעורב בסכסוך כספי ושיביקש לוותר. אנשים ידאי שמים אמנם אמרו לו שבמקרה כגון שלו אינו צריך לוותר, אך הוא התעקש ואמר: 'רצוני לוותר...'

ובכן, עלינו להבין שגם צעד כזה, אם אינו נעשה בישוב הדעת הנכון, יתכן שיהיה מבוסס על הסתמכותו של האדם על כוחותיו העצמיים. והרי הוא כאומר: 'כמה צריך לשלם כדי לצאת מן הסבך? אלף דולר? אשלם אלף דולר ואצא מהסבך!' פעם הוא באופן של נתינת אלף דולר, ופעם הוא באופן של ויתור על אלף דולר. הוא אומר: 'אני משופע ברוך ה' בממון, אוותר על אלף דולר והנושא יבוא על סימוני'. לא, אי-אפשר לגמור שום נושא.

הגע עצמך! למה בכלל נקלעת לנושא זה? הלא נקלעת אליו מפני שרצו מן השמים שתיזכר בהקב"ה, ואם כן אפילו כשאתה עושה את הדבר הנכון, אין זה מכריח שתקיים את התכלית ותיזכר מהקב"ה. אין לך שום דרך להשתמש מן השלב הראשון, והוא לומר לעצמך: 'הקב"ה מדבר עמי עכשיו, הבה נקשיב לו ואחר-כך נראה מהו הדבר הנכון לעשות!'

הוא אשר אמרנו: **אם האדם פועל תיכף ומיד, לא יימלט שלא יבטח בהשתדלותו,** וכיון שהוא בוטח בהשתדלותו, חוץ ממה שמביא על עצמו צרות, הוא מתרחק על ידי זה מהקב"ה, וכיון שהוא מתרחק מהקב"ה, צריך הקב"ה להעמיד לו דבר אחר שיגרום לו להתקרב אליו, שהרי זו היתה תכליתו של הדבר הראשון שפקד אותו. זו היא הסיבה שהאדם מסתבך לפעמים באיזה ענין, והוא עצמו אינו קולט למה אינו יוצא ממנו, והוא שואל כמתמיה: 'הלא אני עושה את הדבר הנכון שמוטל עלי לעשות, מדוע אינני יוצא מן הסבך???'

אכן זה שאתה עושה את הדבר הנכון אינו מכריח שאתה זוכר את הקב"ה, ולהיפך, יתכן שבגלל שאתה בטוח כל-כך שאתה עושה את הדבר הנכון, אתה הולך ומתנתק מהקב"ה ואינך משים על לב!

### סוף מעשה במחשבה תחילה

אם נתבונן יותר, נראה שתמיד, בכל דבר וענין, אם האדם פועל בלא מחשבה תחילה, אין מעשיו נגמרים בכי טוב. ולמשל: ראובן משוחח עם שמעון ומראה לו פנים שוחקות, ותוך כדי הוא זורק לו 'עקיצות' כאילו כדי להעמידו על המקום. שמעון שומע, ולאחר כמה פעמים

**בנסיעתך, ואם לאו - תיזהר** שלא להתקלקל מכפי שהיית. זה לא טוב לא בשביל לא בשביל נפשך, לא בשביל גופך, ולא בשביל נשמתך. אכן מי שלומד איך לעשותו, זה נעשה לו עצה לשבתות ולימים טובים, לראשי חודשים ולערי ראש חודש ולבין הזמנים ולכל יומא דפגרא. הוא יודע מה הוא מחפש, הוא מבין מה הוא מחפש. 'אם הנפש סגורה קצת, רצוני לפתוח אותה'. על האדם להבין שאם הוא נוסע למקום קדוש ואומר את כל ספר התהלים, הוא עושה דבר אמיתי עם נפשו, הוא נותן לה לטעום קרבת אלוקים. והלא זה דבר שמרפא את הנפש. דומה הוא למי שהלך לרופא

**להם.** לא ירמה את עצמו. והרי אם האדם רוצה לרמות את עצמו, הוא תמיד יכול. הן תמיד ישנם אברכים שהולכים לכל מיני מקומות כביכול בשביל הילדים, בעוד הילדים עצמם אינם יודעים היכן הם נמצאים, אלא שהם רוצים להיות שם, על כן הם אומרים שהולכים לשם בשביל הילדים.

### קצת נפש

עכ"פ האדם עומד בפני מבחן. **אם הוא יודע שמה שעושה אינו ראוי, זה לא רק לא יועיל לו, אלא זה ירמוס את נפשו.** האדם נעשה שבור ורצוף, כי הנשמה חיה וקיימת ויודעת את האמת. אבל כשנותנים קצת לנפש, לימוד מסוג אחר,

## תמיד ישנם אברכים שהולכים לכל מיני מקומות כביכול 'בשביל הילדים'...

נפשות. מי שבגלל שינוי סדר היום יכול לדבר בעלות השחר עם הרבונן של עולם, הרי הוא עושה דבר נפלא לנפשו. הוא מרפא את נפשו. הוא משתמש עם בין הזמנים ככלי לרפא את נפשו!

**הדברים האלה מעמידים את האדם, וזה יועיל לו ויועיל לבניו, כי יוכל להסביר להם. יוכל להסביר למה הולכים למים. לא שיש חובה ללכת, אבל אם הולכים, שיבינו בניו למה הולכים, שלא יחשבו שעכשיו נעשים חופשי מן התורה ומן המצוות, אלא יבינו שיש דברים שטוב לנפש על פי התורה לראותם כדי שתהיה מוכנת לנשמה. נסיים בתפילה שלא ניכשל ושהכל יהיה על הצד היותר טוב.**

אנשים אחרים, מקום אחר, או אפילו במקום הרגיל, רק עם סדר יום שונה. איך שהאדם מציב לעצמו, יש בזה תועלת גדולה. יחד עם כן צריך לזכור שאין זה חיוב דאורייתא. אנשים מחשיבים זאת לחיוב דאורייתא ועושים הכל בשביל לצאת לנפש, כשעל הדרך הם רומסים את נפשם והורסים את שלום ביתם, ואח"כ הם צריכים כמה שבועות כדי ליישר את ההדורים.

### מרפא את הנפש

יש רק נקודה אחת שלפעמים היא יכולה להיעשות נכונה, והיא להרחיב את הנפש ולהכינה בשביל הנשמה. אם אתה יכול לעשות זאת, יש תכלית

(מתוך סדרת השיעורים על 'שער הביטחון' שבספר 'חובות הלבבות', שיעור פ"ג. לשמיעת השיעור המלא, חיינו לקו השיעורים (בא"), לחצו בכניסתכם למערכת 2 (-) שיעורי חובות הלבבות, ובחרו שיעור 83. שמעו ובטחו!)

## החסיד שלא רץ למקוה... לפעול - רק בשוב הדעת!

בעודינו עוסקים בענין הישוב הדעת הנצרך לפני כל פעולה (במדור 'שיעורי חובות הלבבות', ראה שם), הבה נתבונן במספר עובדות וסיפורים היכולים להועיל לנו להבין נקודה זו ביתר שאת!

הרי הרבה עובדות שמספרים על חסידים ואנשי מעשה, הן עובדות המתארות את הישוב הדעת שלהם, ישוב הדעת שנבע ברובו ממה שחיו עם הקב"ה והקב"ה היה עמם, וכיון שהיה עמם, מנע אותם מלעשות פעולות פזיזות הן במילי דעלמא והן במילי דשמיא.

### מעשה

הרה"צ ר' מרדכי חיים סלאנים זצ"ל סיפר מה ששמע מהרה"ק רבי ישכר לייב מסלאנים, בנו בכורו של הרה"ק הדברי שמואל מסלאנים זיע"א, שפעם נקלע לעיר 'אדעס' ומצא שם חסיד ליובאוויטש שהתפלל בדביקות גדולה. כשהגיע ל"ויברך דוד", ראה איך הוא מכניס את ידו לכיס להוציא את ארנקו כדי לתרום פרוטה לצדקה כדאיאת בהלכה, והנה גילה שהארנק איננו. הוא ראה איך אותו חסיד נעשה חיזור כסיד בעבור אבדן ארנקו שהיה בו כסף רב, אך מיד התיישב על מקומו, התבונן מעט, וכעבור כמה רגעים חזר ונעמד והמשיך להתפלל כאילו לא היה, ואף צבע פניו חזר לו כאילו לא אירע מאומה.

לאחר שמו"ע הסיר את תפיליו, יצא החוצה וחזר כעבור כמה רגעים כשהארנק בידו ופניו צוהלות. לאחר התפילה ניגש אליו הרבי מסלאנים ושאל אותו מה חשב אז באותה עת כשגילה שהארנק איננו. השיב לו אותו חסיד: "הן הייתי קודם התפילה במקוה, הבנתי כשראיתי שהארנק איננו, שהוא נפל שם על הארץ. רציתי מיד לרוץ החוצה אל המקוה כדי להציל את כספי, אך חשבתי כך: 'הלא בדרך הטבע הארנק אינו צריך להיות שם במקום שנפל, שהרי רשות הרבים הוא ומסתובבים שם אינשי דלא מעלי. אלא מאי? יתכן שהקב"ה עשה נס והסתירו מעיני בני אדם, ובכן אם נס הוא, מה לי ללכת באמצע התפילה, והרי אם נס הוא, שעה קטנה לא תעלה ולא תוריד, וכי קשה לו להקב"ה לשמור אותו עוד שעה קטנה?! ואכן כשסיימתי את תפילתי יצאתי החוצה אל המקוה ומצאתי אותו שוכב על הארץ..."

התבטא אז רבי ישכר לייב: "את ההתלהבות וההשתפכות הנפש שהיו לו לאותו חסיד, כבר ראיתי אצל חסידים אחרים גם-כן, אבל אותו ישוב הדעת שהיה לו לאותו חסיד, לא זכיתי לראות מעודי!"

### הבנה למעשה

על אותו ישוב הדעת אנו מתכוונים!

לפעמים סבורים שישוּב הדעת הוא תכונת הנפש, היפך מפחז כמים, ושהרבה הוא תלוי בכמות שיתנו של האדם ובאכילתו. אך מי שיתבונן היטב יראה שמדובר בישוּב הדעת מסוג אחר לגמרי. הלא 'ישוּב הדעת' פירושו ליישב את הדעת בתוך הלב, אך אינו ברור באיזו דעת מדובר, וכבר יש מי ששמע מחמאה מחבירו והוא חוזר עליו במוחו שוב ושוב כדי ליישב בלבו, ואף זה נקרא 'ישוּב הדעת'. וכמו כן יש מי שמתבונן היטב בעסקיו 'שכר כנגד הפסד', ואף זה נקרא 'ישוּב הדעת'. אך הישוב הדעת האמיתי שעליו אנו מדברים, הוא מי שמיישב במוחו ולבו את הדעת האמיתית, והיינו הידיעה שהקב"ה ניהל את המצב כפי שהוא נראה כעת, וכיון שהוא ניהל אותו, מה לי לצאת מן הכלים!

### הקדמה קודם מעשה

הנה האדם מחפש משהו בביתו ואינו מוצא. מיד הוא יוצא מכליו ומתחיל להפוך כל דבר... 'מה אתה יוצא מכליך?' הבה נחשוב ביחד: הלא הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, כשהקב"ה רוצה אתה רואה, וכשאינו רוצה אינך רואה... כשפקח הקב"ה את עיני הגר, היא ראתה את באר המים... הירגע בבקשה! זה שאינך מוצא מה שאתה מחפש, הוא בהשגחה פרטית!

יכולים אתם לראות איך אנשים אומרים את המאמר "אמר רבי בנימין הכל בחזקת סומין וכו'", אך תוך כדי הם הופכים את הבית כדי למצוא את האבידה. הלא זה היפך המטרה! מה אתה עושה? מאמרו של רבי בנימין מבטא את ההיפך ממה שאתה עושה. תפסיק לחפש! עצור מעט ותתבונן שהכל בחזקת סומין, דהיינו שאין הדבר קשור לחיפושך, אלא אם ירצה הקב"ה - תמצא, ואם לא ירצה - לא תמצא. **תשריש בלבך את הידיעה שהקב"ה הוא זה שהעלים ממך את החפץ, וכפי הנראה הוא מתכוון לדבר**

עמך. אמנם כן, יתכן שתצטרך לעשות משהו, אבל בשלב הראשון, **תשריש בלבך את הידיעה**, ואז יתכן שתגלה שאינך צריך לעשות מאומה ולפתע החפץ יהיה גלוי כנגד עיניך, ויתכן שהקב"ה יאיר את מחשבתך לדעת היכן לחפש ואז תמצא אותו מיד!

### מעשה

סיפר יהודי מן החברים היושבים ומקשיבים לקול השיעור, שפעם אבד לו ארנק מלא בכרטיסי אשראי על אוטובוס בבעלותו של ערבי מהכפרים הערביים, כשנסע אתו מעיה"ק ביתר ת"ו לירושלים עיה"ק תובב"א. במשך שבועיים תמימים ניסה להשיג את בעל האוטובוס אך העלה חרס בידו. במשך כל אותם שבועיים, עקב אחרי מצבם של כרטיסי האשראי, וכשראה שאין מושכים בהם כסף, לא ביטל אותם. בתום שבועיים, עלו במוחו ניצני יאוש ובשל כך החליט לבטל את כל כרטיסי האשראי, אך לפני שהתקשר לחברות האשראי לבטלם, החליט להתיישב מעט, ולומר 'אמר רבי בנימין' וליתן פרוטה לצדקה. וכיון שעשה כך, תוך כדי דיבור, צלצל הטלפון שלו. על הקו נשמע קולו של יהודי שמבשר לו: "אני נוסע קעת באוטובוס מהעיה"ק בית שמש ת"ו לעיה"ק ירושלים תובב"א, והנה נתקלה רגלי בחפץ כלשהו, הרמתיהו וראיתי שמדובר בארנק מלא בכרטיסי אשראי, הרי שלך לפניך!"

היהודי המוצא המשיך וסיפר: "בדרך הטבע לא היה שום סיכוי שאדע כבר עכשיו בעודי יושב באוטובוס מה מספר הטלפון של בעל האבידה, אלא ששאלתי ליושב לצדי אם הוא מכיר את השם הרשום על כרטיסי האשראי, והוא אמר לי, מיד: 'הן! הלא זה פלוני שהתוודעתי לו רק לפני שבוע ימים..."

באוטובוס נסע אז מבית שמש לירושלים, ישב אז יהודי אחר מתושבי ביתר, הארנק נמסר לידי, והוא הביאו לאחר כמה שעות עד לפתחו של בעל האבידה!

### הבנה למעשה

וכי אפשר להסביר זאת? האפשר להבין כיצד ארנק מלא וגדוש נמצא בין ספסליו של אוטובוס ערבי ואף אחד אינו שם לב אליו? האפשר להבין מדוע בדיוק אז כשבעל האבידה נזכר מהקב"ה, רגלי יהודי נתקלות בארנק, ומשם העניינים מתגלגלים במהירות שיא עד שהארנק מגיע לפתחו של בעל האבידה בלי שום מאמץ!?

ובכן, זוהי עובדה אחת מיני אלפי עובדות המעידות על כך, שכאשר האדם מתיישב בדעתו, בהרבה מן המקרים לא יצטרך לעשות מאומה. עכ"פ סיכום הדברים הוא שעל האדם להתיישב בדעתו, ואז יקרה אחת מן השתיים: או לא יצטרך לעשות מאומה (ואם אינו מרגיש שאינו צריך לעשות מאומה, כפי הנראה הוא צריך להתיישב בדעתו יותר), או יצטרך לעשות, אבל האור שיאיר בו מחמת אותו ישוב הדעת, הוא זה שיראה לו מהו הדבר הנכון לעשות!

### מעשה

ועוד סיפור אחרון, כך סיפר לי יהודי מנהל חנות, שביקש לפרסם מבצעים לסחורתו, אך היות שידע שאם יפרסם סתם כך, ירגיש לאחר מכן שהפרסום זה מה שהביא לו את הברכה וההצלחה ויתרחק בעבור כך מהקב"ה, לכן גמר אומר בלבו לעכב את הפרסום עד שירגיש בלבו היטב שהפרסום אינו יכול להועיל לו מאומה ושהוא עושה אותו רק משום שכן הוא דרך העולם. כך עשה, הוא עיכב את הפרסום, עד שהידיעה התנחלה בלבו, ואז פרסם את המבצעים מתוך הכרה שהוא עושה מה שמוטל עליו מצד סדר העולם.

סיפר לי היהודי, שקרו לו דברים שהוא עצמו לא שיער ולא פילל. קיצור הדברים היה כך: אלו שראו את הפרסום לא היו זכאים לקנות את המבצעים... ואלו שהיו זכאים לקנות את המבצעים לא ראו את הפרסום... כך שהתברר למפרע שהפרסום לא הועיל מאומה. אכן באותו זמן ממש התקשרו מחברה מפורסמת לעשות אצלו הזמנה גדולה מאוד, וצריך היה בעל החנות להתמסר כל כולו בשביל לספק לה הסחורה, ואז נודע לו, שאילו היה הפרסום פועל את פעולתו, לא היה יכול להתמסר בשביל הזמנה זו, שהרי היה צריך להתמסר למכירות קטנות של שקל ושני שקל וכו'. כעת נתברר לו שהקב"ה עזר לו שהפרסום לא פעל את פעולתו, כי דווקא משום כך זכה לברכה והצלחה מופלגת!

### הבנה למעשה

ישוב, המוסר השכל העיקרי מסיפור זה הוא, שרק כשהאדם מתבונן בידיעה זו שהקב"ה מנהל את העולם, רק אז תשרה בו הברכה, וכשתשרה בו הברכה, יתכן שלא יצטרך לעשות מאומה, ואם יצטרך לעשות משהו, ברכה זו תאיר את מוחו לדעת כדת מה לעשות!